

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni rezidualni mehanizam
za krivične sudove

Predmet
br. MICT-13-53-ES.1
Datum: 18. januar 2024.
Original: engleski

PREDSJEDNICA MEHANIZMA

Rješava: sudija Graciela Gatti Santana, predsjednica
Sekretar: g. Abubacarr M. Tambaou
Odluka od: 18. januara 2024.

TUŽILAC

protiv

STOJANA ŽUPLJANINA

JAVNA REDIGOVANA VERZIJA

**ODLUKA PO MOLBI ZA PRIJEVREMENO PUŠTANJE
NA SLOBODU STOJANA ŽUPLJANINA**

Zastupnik g. Stojana Župljanina:

g. Dragan Krgović

1. Ja, Graciela Gatti Santana, predsjednica Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (dalje u tekstu: predsjednica, odnosno Mehanizam), rješavam po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu koju je g. Stojan Župljanin dostavio 7. decembra 2022. (dalje u tekstu: Župljanin, odnosno Molba).¹

I. KONTEKST

2. Dana 11. juna 2008., Župljanin je uhapšen u Republici Srbiji, a 21. juna 2008. prebačen je na Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: MKSJ).²

3. Dana 27. marta 2013, Pretresno vijeće II MKSJ-a (dalje u tekstu: Pretresno vijeće) osudilo je Župljanina za ubistvo i mučenje kao kršenja zakona i običaja ratovanja, i istrebljivanje i progon kao zločine protiv čovječnosti.³ Pretresno vijeće izreklo je Župljaninu kaznu od 22 godina zatvora.⁴

4. Dana 30. juna 2016., Žalbeno vijeće MKSJ-a (dalje u tekstu: Žalbeno vijeće) je, između ostalog, potvrdilo Župljaninove osuđujuće presude i kaznu.⁵

5. Dana 7. avgusta 2019., Župljanin je prebačen u Republiku Poljsku (dalje u tekstu: Poljska) na izdržavanje kazne.⁶ Nakon što je Poljska utvrdila da ne može da nastavi da izvršava njegovu kaznu, Župljanin je 6. juna 2023. prebačen u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija u Haagu, u Kraljevini Nizozemskoj (dalje u tekstu: Nizozemska), na privremenoj osnovi.⁷

¹ Molba Stojana Župljanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 7. decembar 2022. (povjerljivo). Dana 28. decembra 2022., u spis je zavedena javna redigovana verzija Molbe, u skladu s mojim nalogom. V. Molba Stojana Župljanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 28. decembar 2022. (javno redigovano). V. također Nalog za dostavljanje javne redigovane verzije Molbe Stojana Župljanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 21. decembar 2022., str. 1.

² *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*, predmet br. IT-08-91-PT, Odluka po zahtjevu Stojana Župljanina za privremeno puštanje na slobodu, 30. juni 2009., par. 9; *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*, predmet br. IT-08-91-T, Presuda, 27. mart 2013. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), tom 3, par. 4.

³ Prvostepena presuda, tom 2, par. 956.

⁴ Prvostepena presuda, tom 2, par. 956.

⁵ *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*, predmet br. IT-08-91-A, Presuda, 30. juni 2016. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda), par. 1193. Žalbeno vijeće je također konstatovalo da je Pretresno vijeće pogriješilo time što nije izreklo osuđujuće presude Župljaninu za ubistvo, mučenje, deportaciju, i druga nehumana djela (prisilno premještanje) kao zločine protiv čovječnosti, ali je odbilo da mu u okviru žalbenog postupka izrekne nove osuđujuće presude. V. Drugostepena presuda, par. 1097, 1193.

⁶ Nalog za prebacivanje Stojana Župljanina u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija na privremenoj osnovi, 12. maj 2023. (dalje u tekstu: Nalog od 12. maja 2023.), str. 1. V. također Nalog o određivanju države u kojoj će Stojan Župljanin izdržavati kaznu, 6. juni 2019., str. 2.

⁷ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 6. juna 2023. (povjerljivo), par. 1. V. također Nalog od 12. maja 2023., str. 2.

II. MOLBA

6. Dana 7. decembra 2022., Župljanin je podnio Molbu, u kojoj traži da mu bude odobreno prijevremeno puštanje na slobodu i navodi da bi, ako bude prijevremeno pušten na slobodu, živio u [REDIGOVANO], u Bosni i Hercegovini.⁸

7. Dana 20. decembra 2022, zatražila sam od Sekretarijata Mehanizma (dalje u tekstu: Sekretarijat) da preduzme korake predviđene članovima 9(b) i 9(c) relevantnog Uputstva.⁹ Također sam zatražila od Sekretarijata da prikupi informacije nabrojane u paragrafima 10(a) do 10(c) i 10(e) Uputstva.¹⁰ Nadalje sam zatražila, u skladu s paragrafom 10(f) Uputstva, da mi Sekretarijat dostavi sljedeći relevantan materijal, konkretno: (i) informacije od Službe Mehanizma za podršku i zaštitu svjedoka (dalje u tekstu: WISP) o žrtvama zločina za koje je Župljanin osuđen i koje su svjedočile u njegovom predmetu, kao i to da li trenutno stanuju u blizini [REDIGOVANO], u Bosni i Hercegovini, s obzirom na to da se Župljanin namjerava tamo nastaniti ako bude prijevremeno pušten na slobodu; (ii) sve medijske izvještaje u vezi sa Župljaninom objavljene u Bosni i Hercegovini u posljednje dvije godine; i (iii) informacije u vezi s relevantnim udruženjima žrtava ili drugim grupama koje se odnose na zločine za koje je Župljanin osuđen.¹¹

8. Dana 2. februara 2023., sekretar Mehanizma (dalje u tekstu: sekretar) mi je prosljedio komentare i informacije koje je dostavilo Tužilaštvo Mehanizma (dalje u tekstu: Tužilaštvo) u vezi s Molbom.¹²

9. Dana 29. marta 2023., sekretar mi je dostavio pregled medijskih izvještaja koji su u vezi sa Župljaninom objavljeni u Bosni i Hercegovini u protekle dvije godine, kao i informacije u vezi s relevantnim udruženjima žrtava.¹³

10. Dana 12. aprila 2023., sekretar mi je prosljedio materijal koji su dostavile vlasti Poljske u vezi sa Župljaninom, konkretno, izvještaj o njegovom vladanju tokom izdržavanja kazne zatvora i o opštim uslovima izdržavanja kazne zatvora, psihološku ocjenu i medicinski izvještaj.¹⁴

⁸ Molba, par. 1, 19, str. 7.

⁹ Interni memorandum predsjednice upućen sekretaru, od 20. decembra 2022. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum od 20. decembra 2022.), par. 3 gdje se upućuje na Uputstvo za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam, MICT/3/Rev.3, 15. maj 2020. (dalje u tekstu: Uputstvo).

¹⁰ Memorandum od 20. decembra 2022., par. 3.

¹¹ Memorandum od 20. decembra 2022., par. 4-5.

¹² Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 2. februara 2023. (povjerljivo) kojim se prosljeđuje Interni memorandum službenika zaduženog za ogranak Tužilaštva u Haagu upućen službeniku zaduženom za ogranak Sekretarijata u Haagu, od 30. januara 2023. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum Tužilaštva).

¹³ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 29. marta 2023. (strogo povjerljivo) kojim se prosljeđuje Interni memorandum službenika za odnose s javnošću ogranka u Haagu upućen sekretaru, od 29. marta 2023. (dalje u tekstu: Memorandum Službe za odnose s javnošću).

11. Dana 24. maja 2023., sekretar mi je prosljedio strogo povjerljive informacije WISP-a u vezi sa žrtvama zločina za koje je Župljanin osuđen i koje su svjedočile u njegovom predmetu.¹⁵
12. Dana 28. juna 2023., zatražila sam od Sekretarijata da preduzme korake kako bi pribavio informacije od deset udruženja žrtava koje su identifikovali Sekretarijat i Tužilaštvo, tako što će ih pozvati da iznesu sve relevantne stavove koje eventualno žele da ponude u vezi s Molbom i Župljaninovom izjavom da bi, ukoliko bude prijevremeno pušten na slobodu, živio u Bosni i Hercegovini.¹⁶
13. Dana 17. jula 2023., pozvala sam vlasti Bosne i Hercegovine da, najkasnije do 7. avgusta 2023., između ostalog: (i) iznesu sve stavove koje eventualno žele da ponude u vezi s Molbom i Župljaninovom namjerom da se, ako bude prijevremeno pušten na slobodu, nastani u [REDIGOVANO], u Bosni i Hercegovini; i (ii) navedu jesu li spremne i sposobne da prate sve uslove koje eventualno postavi Mehanizam u slučaju prijevremenog puštanja na slobodu i da daju garancije u tom smislu.¹⁷
14. Dana 22. avgusta 2023., sekretar mi je prosljedio odgovore koje je dostavilo pet od deset kontaktiranih udruženja žrtava (dalje u tekstu: udruženja žrtava).¹⁸

¹⁴ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 12. aprila 2023. (povjerljivo) kojim se prosljeđuje *Note verbale* Ambasade Poljske u Nizozemskoj od 3. aprila 2023. (dalje u tekstu: *Note verbale* Poljske), kojom se dostavlja Mišljenje o zatvoreniku koje je dostavio zamjenik direktora Istražnog zatvora, od 20. februara 2023. (dalje u tekstu: Izvještaj zatvora); Mišljenje psihologa o zatvoreniku koje je dostavio mlađi psiholog Kaznenog odjeljenja Istražnog zatvora, od 21. februara 2023. (dalje u tekstu: Izvještaj psihologa); Mišljenje o zdravstvenom stanju zatvorenika koje je dostavio specijalista interne medicine Istražnog zatvora, od 20. februara 2023. (dalje u tekstu: Medicinski izvještaj). U cijeloj ovoj Odluci, sve reference na dokumente odnose se na njihove verzije na engleskom jeziku.

¹⁵ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 24. maja 2023. (strogo povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum sekretara od 24. maja 2023.) kojim se prosljeđuje Interni memorandum šefa Službe za podršku i zaštitu svjedoka upućen sekretaru, od 24. maja 2023. (strogo povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum WISP-a). Sekretar je napomenuo da ove strogo povjerljive informacije ne treba da budu dostupne Župljaninu, ni Tužilaštvu. V. Memorandum sekretara od 24. maja 2023., par. 2.

¹⁶ Interni memorandum predsjednice upućen sekretaru, od 28. juna 2023. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum od 28. juna 2023.), par. 2-3. Zatražila sam da se udruženjima žrtava stave na raspolaganje dvije sedmice za dostavljanje odgovora, računajući od dana kada su kontaktirana. V. Memorandum od 28. juna 2023., par. 4.

¹⁷ Poziv Bosni i Hercegovini u vezi s Molbom Stojana Župljanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 17. juli 2023. (povjerljivo i *ex parte*) (dalje u tekstu: Poziv Bosni i Hercegovini), str. 2.

¹⁸ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 22. avgusta 2023. (povjerljivo), par. 2-3, kojim se prosljeđuje Dopis predsjednika Udruženja žrtava i svjedoka genocida, od 31. jula 2023. (povjerljivo); Dopis predsjednice Udruženja „Žena - žrtva rata“ Sarajevo, od 7. avgusta 2023.; Dopis predsjednika Udruženja porodica šehida i poginulih boraca općine Ključ, od 9. avgusta 2023.; Dopis predsjednice Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih osoba „Vrbanja“ Kotor Varoš, od 9. avgusta 2023.; Dopis predsjednika Saveza logoraša u Bosni i Hercegovini, od 15. avgusta 2023. (dalje u tekstu: Dopis Udruženja žrtava i svjedoka genocida, Dopis Udruženja „Žena - žrtva rata“ Sarajevo, Dopis Udruženja porodica šehida i poginulih boraca općine Ključ, Dopis Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih osoba „Vrbanja“ Kotor Varoš, odnosno Dopis Saveza logoraša u Bosni i Hercegovini). Napominjem da je Dopis Saveza logoraša u Bosni i Hercegovini dostavljen pet dana po isteku roka od dvije sedmice, ali smatram da je primjereno uzeti ovaj dopis u obzir, naročito stoga što to nije uticalo na dužinu vremenskog perioda u kojem je razmatrana Molba.

15. Dana 23. avgusta 2023., Mehanizam je vlastima Bosne i Hercegovine poslao *note verbale* u kojoj im skreće pažnju na još uvijek otvoren poziv da dostave svoje stavove i s njima povezane informacije koji se odnose na Molbu i ukazuje na to da eventualan odgovor treba dostaviti najkasnije do 6. septembra 2023.¹⁹

16. Dana 25. septembra 2023., zatražila sam od Sekretarijata da sve prikupljene informacije, izuzev Memoranduma WISP-a i jednog od dodataka Memorandumu Tužilaštva, dostavi Župljaninu kako bi on dostavio svoje komentare u skladu s paragrafom 12 Uputstva, a zatražila sam i da ga Sekretarijat obavijesti da vlasti Bosne i Hercegovine nisu odgovorile na poziv da dostave svoje stavove i s njima povezane informacije koji se odnose na Molbu.²⁰

17. Dana 19. oktobra 2023., prikupljene informacije dostavljene su Župljaninu i njegovom pravnom zastupniku.²¹ Dana 2. novembra 2023., Župljanin je dostavio odgovor i komentare u vezi s ovim materijalom.²²

18. U vezi s Molbom posavjetovala sam se sa sudijom Carmelom Agiusom, sudijom Burtonom Hallom i sudijom Liuom Daqunom, koji su sudije Vijeća koja su izrekla presude,²³ u skladu s pravilom 150 Pravilnika o postupku i dokazima Mehanizma (dalje u tekstu: Pravilnik).

III. MJERODAVNO PRAVO

19. Prema članu 25(2) Statuta Mehanizma (dalje u tekstu: Statut), Mehanizam je nadležan da nadgleda izvršenje kazni koje je izrekao Međunarodni krivični sud za Ruandu (dalje u tekstu: MKSR), MKSJ, ili Mehanizam, uključujući provođenje sporazuma o izvršenju kazne koji su Ujedinjene nacije sklopile s državama članicama.

20. Na osnovu člana 26 Statuta, pomilovanje ili ublažavanje kazne moguće je samo ako predsjednik tako odluči na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela. Iako član 26 Statuta, kao i odgovarajuće odredbe statuta MKSR-a i MKSJ-a prije njega, ne spominje izričito molbe za prijevremeno puštanje na slobodu osuđenih osoba, Pravilnik odražava predsjednikovo ovlaštenje da se bavi takvim molbama i dugo postojeću praksu MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma s tim u vezi.

¹⁹ *Note verbale* upućena ambasadi Bosne i Hercegovine u Kraljevini Nizozemskoj, od 23. avgusta 2023. (povjerljivo) (dalje u tekstu: *Note verbale* upućena Bosni i Hercegovini), str. 1.

²⁰ Interni memorandum predsjednice upućen sekretaru, od 25. septembra 2023. (povjerljivo), par. 2-4.

²¹ *E-mail* poruka Sekretarijata upućena Kabinetu predsjednice, od 19. oktobra 2023.

²² Odgovor i komentari Stojana Župljanina na podneske Tužilaštva, Sekretarijata i udruženja žrtava u vezi s njegovom Molbom za prijevremeno puštanje na slobodu, 2. novembar 2023. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Završni podnesak).

²³ V. generalno Prvostepena presuda; Drugostepena presuda.

21. Pravilo 150 Pravilnika predviđa da predsjednik, nakon što mu se direktno obrati osuđena osoba, poslije savjetovanja sa sudijama vijeća koje je izreklo kaznu i koje su još uvijek sudije Mehanizma, odlučuje da li je primjereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili prijevremeno ga pustiti na slobodu. Ako nijedan od sudija koji su izrekli kaznu nije sudija Mehanizma, predsjednik se savjetuje s još najmanje dvoje drugih sudija.

22. Opšti standardi za odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu izloženi su u pravilu 151 Pravilnika, koje predviđa da, prilikom utvrđivanja da li je primjereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili ga prijevremeno pustiti na slobodu, predsjednik, između ostalog, uzima u obzir težinu krivičnog djela ili krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenima u sličnoj situaciji, uolikoj mjeri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu suradnju zatvorenika s Tužilaštvom.

23. Paragraf 5 Uputstva predviđa da osuđena osoba može predsjedniku direktno uputiti molbu za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu ako smatra da za to ispunjava uslove.

24. U paragrafu 10 Uputstva navodi se da predsjednik može uputiti Sekretarijat da prikupi informacije koje smatra relevantnim za utvrđivanje da li je pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu primjereno. Paragraf 12 Uputstva predviđa da, nakon što su zaprimljene sve informacije koje su zatražene, predsjednik upućuje Sekretarijat da relevantne informacije proslijedi osuđenoj osobi na jeziku koji razumije. U paragrafu 13 Uputstva stoji da osuđena osoba ima na raspolaganju 14 dana da pregleda informacije, nakon čega dotična osoba može dostaviti eventualni pismeni podnesak kao odgovor.

25. U paragrafu 19 Uputstva konkretno stoji da predsjednik utvrđuje, na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, uzimajući u obzir kriterije predviđene u pravilu 151 Pravilnika, kao i sve druge relevantne informacije i stavove sudija s kojima se savjetovao u skladu s pravilom 150 Pravilnika, da li prijevremeno puštanje na slobodu treba odobriti. U paragrafu 20 Uputstva navodi se da prijevremeno puštanje na slobodu može biti odobreno pod određenim uslovima.

IV. ANALIZA

A. Ispunjenost uslova

26. Prethodnim odlukama utvrđeno je da sve osuđene osobe koje izdržavaju kazne pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za razmatranje njihovog prijevremenog puštanja na slobodu nakon što su izdržale dvije trećine svojih kazni bez obzira na to: (i) da li im je kaznu

izrekao MKSR, MKSJ ili Mehanizam; (ii) gdje se izdržava kazna; i (iii) da li je pitanje iznijeto predsjedniku direktnom molbom osuđene osobe ili obavještenjem relevantne države izvršenja kazne.²⁴ Nadalje, izdržavanje dvije trećine kazne opisano je u jurisprudenciji Mehanizma kao “u suštini, kriterij prihvatljivosti”.²⁵

27. Župljanin je izdržao dvije trećine kazne 7. februara 2023.,²⁶ čime je ispunio uslov za razmatranje prijevremenog puštanja na slobodu.

B. Opšti standardi za odobravanje

28. Na osnovu jurisprudencije Mehanizma, osuđena osoba koja je izdržala dvije trećine kazne samo ispunjava uslove za razmatranje njene molbe za prijevremeno puštanje na slobodu, a ne stiče pravo na takvo puštanje.²⁷ U tom kontekstu, neophodno je da prilikom odlučivanja o tome da li je prijevremeno puštanje na slobodu primjereno analiziram i razmotrim trenutne okolnosti u vezi s osuđenom osobom, uzimajući u obzir spisak nekih, ali ne i svih faktora, naveden u pravilu 151 Pravilnika.²⁸

1. Težina krivičnih djela

29. Po mom mišljenju, prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su MKSR, MKSJ ili Mehanizam osudili za genocid, zločine protiv čovječnosti ili ratne zločine trebalo bi odobravati samo izuzetno.²⁹

30. U vezi s težinom krivičnih djela, prethodnim odlukama utvrđeno je: (i) da bi, kao opšte pravilo, kaznu trebalo izdržati u cjelini s obzirom na težinu krivičnih djela u nadležnosti MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma, osim ukoliko se može pokazati da bi osuđenoj osobi trebalo odobriti prijevremeno puštanje na slobodu; (ii) mada težina krivičnih djela nije jedini faktor prilikom

²⁴ *Tužilac protiv Miroslava Brale*, predmet br. MICT-14-78-ES, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Miroslava Brale, 28. decembar 2023. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023.), par. 29; *Tužilac protiv Stanislava Galića*, predmet br. MICT-14-83-ES, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Stanislava Galića, 6. novembar 2023. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Galić* od 6. novembra 2023.), str. 3; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radislava Krstića, 10. septembar 2019. (javno redigovano), par. 16, 18.

²⁵ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 29; Odluka u predmetu *Galić* od 6. novembra 2023., str. 3; *Tužilac protiv Paula Bisengimane*, predmet br. MICT-12-07, Odluka predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Paula Bisengimane i po Zahtjevu za podnošenje javne redigovane Molbe, 11. decembar 2012. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bisengimana*), par. 19.

²⁶ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici, od 13. decembra 2023. (povjerljivo), Dodatak, str. 6.

²⁷ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 33; Odluka u predmetu *Galić* od 6. novembra 2023., str. 3; *Tužilac protiv Stanislava Galića*, predmet br. MICT-14-83-ES, Odluka o prijevremenom puštanju na slobodu Stanislava Galića, 26. juni 2019. (javno redigovano), par. 24.

²⁸ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 33; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka po Molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radislava Krstića, 15. novembar 2022. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022.), par. 32.

ocjenjivanja molbe za prijevremeno puštanje na slobodu na osnovu pravila 151 Pravilnika, ona je ipak faktor od suštinske važnosti; (iii) što je kažnjivo ponašanje o kojem je riječ bilo teže, to je više potrebno da pokazivanje rehabilitacije bude što uvjerljivije; i (iv) iako se težina zločina sama za sebe ne može smatrati faktorom koji osuđenu osobu lišava mogućnosti da iznese svoju argumentaciju u prilog prijevremenom puštanju na slobodu, može se reći da ona određuje prag koji argumenti u prilog prijevremenom puštanju na slobodu moraju da dosegnu.³⁰

31. Župljanin je proglašen krivim, putem učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu (dalje u tekstu: UZP), za počinjenje ubistva i mučenja kao kršenja zakona ili običaja ratovanja, i istrebljivanja i progona kao zločina protiv čovječnosti.³¹ U vezi s progonom, Župljanin je osuđen na osnovu sljedećih radnji u njegovoj osnovi: (i) lišavanja života; (ii) mučenje, okrutno postupanje i nehumana djela; (iii) protivpravno zatočenje; (iv) stvaranje i održavanje nehumanih uslova života; (v) prisilno premještanje i deportacija; (vi) bezobzirno razaranje gradova i sela, uključujući uništavanje ili hotimično nanošenje štete vjerskim ustanovama i drugim objektima namijenjenim kulturi; (vii) nametanje i održavanje restriktivnih i diskriminatornih mjera; i (viii) pljačkanje imovine.³² Pored toga, osuđen je za naređivanje progona putem pljačkanja imovine kao zločina protiv čovječnosti.³³

32. Župljanin je bio učesnik u UZP-u koji je formiran s ciljem “trajno[g] uklanjanj[a] bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata s teritorije planirane srpske države” činjenjem krivičnih djela deportacije, drugih nehumanih djela (prisilno premještanje), i progona (koja su za radnje u osnovi imala prisilno premještanje) kao zločina protiv čovječnosti.³⁴ On je “u tom UZP-u aktivno i direktno učestvovao u svojstvu načelnika [regionalnog Centra službi bezbednosti] Banja Luka”.³⁵ Župljanin je bio na najvišem položaju u policiji Autonomne Regije Krajina (dalje u tekstu: ARK) u Bosni i Hercegovini, a kao učesnik u UZP-u bio je odgovoran za zločine počinjene u svih osam opština ARK-a: Banja Luka, Donji Vakuf, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor, Sanski Most, Skender Vakuf, i Teslić.³⁶

²⁹ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 34; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 33.

³⁰ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 35; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 34; *Tužilac protiv Radivoja Miletića*, predmet br. MICT-15-85-ES.5, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radivoja Miletića, 5. maj 2021. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Miletić* od 5. maja 2021.), par. 39.

³¹ Prvostepena presuda, tom 2, par. 956; Drugostepena presuda, par. 6, 1192-1193.

³² Prvostepena presuda, tom 2, par. 956; Drugostepena presuda, par. 6, 1192-1193.

³³ Prvostepena presuda, tom 2, par. 956; Drugostepena presuda, par. 6, 1192-1193.

³⁴ Prvostepena presuda, tom 2, par. 313, 494, 948; Drugostepena presuda, par. 5.

³⁵ Prvostepena presuda, tom 2, par. 948. V. Prvostepena presuda, tom 1, par. 3.

³⁶ Prvostepena presuda, tom 1, par. 9, tom 2, par. 493, 805, 832, 845, 850, 859, 864, 869, 946; Drugostepena presuda, par. 5-6, 1142, 1172.

33. Opisujući njegov značajan doprinos UZP-u, Pretresno vijeće je zaključilo da je on:³⁷

počev od 1. aprila 1992. pa sve do kraja te godine, naređivao i koordinisao razoružavanje nesrpskog stanovništva u Opštinama ARK-a. Formirao je Specijalni odred milicije CSB-a Banja Luka, jedinicu koju je koristio kao pomoć drugim srpskim snagama u preuzimanju vlasti u Opštinama ARK-a. Bio je potpuno svjestan protivpravnog hapšenja nesrba i njihovog prisilnog uklanjanja i učestvovao je u tome. Propustio je da pokrene krivične istrage i da disciplinski kazni svoje potčinjene koji su činili zločine nad nesrbima, čime je stvorio atmosferu nekažnjivosti koja je dodatno pospješila činjenje zločina nad nesrbima. Propustio je da zaštiti nesrpsko stanovništvo čak i nakon što je ono od njega zatražilo zaštitu, čime je pojačao njihov osjećaj nesigurnosti i u velikoj mjeri doprinio njihovom bijegu iz Opština ARK-a.

34. Nadalje, u vezi s težinom zločina, Pretresno vijeće je zaključilo da je:

Župljanin odgovoran za masovne zločine počinjene širom ARK-a, uključujući ubistvo, istrebljenje, mučenje, prisilno raseljavanje i progon. Žrtava ima na hiljade. U obzir su uzete i posljedice tih zločina po te žrtve i činjenica da su mnoge od njih bile posebno ranjive osobe – poput djece, žena, starijih osoba i osoba lišenih slobode i zatvorenih u zatočeničke centre. Ti zločini nisu bili izolovane pojave, već su počinjeni u okviru rasprostranjene i sistematske kampanje terora i nasilja. Župljanin je u vrijeme činjenja tih zločina bio visokopozicionirani funkcioner u miliciji. Stoga Pretresno vijeće konstatuje da su krivična djela za koja je Župljanin proglašen krivično odgovornim velike težine.³⁸

35. Župljaninovu odgovornost otežale su i izvjesne okolnosti, konkretno sljedeće: (i) on “je u tom UZP-u aktivno i direktno učestvovao u svojstvu načelnika /CSB-a Banja Luka/”, što predstavlja zloupotrebu nadređenog položaja;³⁹ (ii) krivična djela su činjena tokom devet mjeseci;⁴⁰ i (iii) Župljanin je “kao diplomirani pravnik, bio obrazovan čovjek i [...] imao dugogodišnju karijeru u miliciji”, te je stoga “imao potpuni uvid u kontekst u kojem su činjeni zločini u njegovoj nadležnosti i bio dobro upoznat s pravnim aspektom tih zločina”.⁴¹ Kad je riječ o olakšavajućim okolnostima, identifikovane su dvije, kojima je pridana samo minimalna težina: (i) svjedočenja svjedoka koji su rekli da “Župljanin nije nikad pravio razliku među ljudima na osnovu njihove etničke, nacionalne ili vjerske pripadnosti i da je uvijek nastojao da pomogne ljudima u nevolji bez obzira na njihovu pripadnost, naročito Muslimanima i Hrvatima”, i za koja svjedočenja je Pretresno vijeće prihvatilo “da to možda i jeste istina u konkretnim i izolovanim slučajevima”;⁴² i (ii) žaljenje i saosjećanje sa žrtvama i njihovim patnjama koje je Župljanin izrazio tokom završne riječi na suđenju, a kojima je Pretresno vijeće suprotstavilo “ključnu ulogu” koju je on odigrao u činjenju krivičnih djela.⁴³

36. Župljanin priznaje da su zločini za koje je osuđen “teški”.⁴⁴ On ponavlja da je prilikom odmjeravanja njegove kazne trebalo pridati veću težinu njegovim pozitivnim postupcima,⁴⁵ ali

³⁷ Prvostepena presuda, tom 2, par. 518. V. Drugostepena presuda, par. 713, 870, 886, 900, 904-905.

³⁸ Prvostepena presuda, tom 2, par. 946. V. Drugostepena presuda, par. 1145-1150, 1172, 1176, 1180-1182, 1190.

³⁹ Prvostepena presuda, tom 2, par. 948. V. Drugostepena presuda, par. 1154-1156, 1172, 1180-1182, 1190.

⁴⁰ Prvostepena presuda, tom 2, par. 949. V. Drugostepena presuda, par. 1172, 1190.

⁴¹ Prvostepena presuda, tom 2, par. 950. V. Drugostepena presuda, par. 1172, 1190.

⁴² Prvostepena presuda, tom 2, par. 952. V. Drugostepena presuda, par. 1157, 1162-1163, 1171-1172.

⁴³ Prvostepena presuda, tom 2, par. 953. V. Drugostepena presuda, par. 1157, 1171-1172.

⁴⁴ Molba, par. 7.

napominjem da je Žalbeno vijeće to njegovo mišljenje odbacilo.⁴⁶ Župljanin istovremeno tvrdi da njegova kazna “u potpunosti odražava težinu zločina i, kao takva, ne bi trebalo da preteže protiv njegovog prijevremenog puštanja na slobodu” te da “težina zločina, iako značajna, ne može i ne smije biti ključni faktor prilikom odlučivanja o tome da li treba odobriti prijevremeno puštanje na slobodu”.⁴⁷

37. U tom kontekstu, podsjećam da iako težina zločina nije jedini faktor prilikom ocjenjivanja molbe za prijevremeno puštanje na slobodu na osnovu pravila 151 Pravilnika, ona je ipak faktor od suštinske važnosti,⁴⁸ te da na osnovu člana 26 Statuta prijevremeno puštanje na slobodu može biti odobreno “samo ako predsjednik Mehanizma tako odluči na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela”.⁴⁹

38. Velika težina Župljaninovih zločina je utvrđena sa sigurnošću, i mišljenja sam da ovaj faktor čvrsto preteže protiv njegovog prijevremenog puštanja na slobodu.

2. Postupanje prema zatvorenicima u sličnoj situaciji

39. Kada se razmatra postupanje prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, u odlukama u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu naglašava se da se za osobe koje je osudio MKSJ, poput Župljanina, smatra da su u “sličnoj situaciji” kao i svi drugi zatvorenici pod nadzorom Mehanizma.⁵⁰ Kao što je navedeno gore u tekstu, sve osuđene osobe koje izdržavaju kaznu pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za podnošenje zahtjeva za prijevremeno puštanje na slobodu nakon što izdrže dvije trećine kazne.⁵¹ Kako je dvije trećine kazne izdržao 7. februara 2023.,⁵² Župljanin ispunjava uslove za podnošenje molbe za prijevremeno puštanje na slobodu.

40. Župljanin iznosi argument da je “[v]elika većina” osoba koje je osudio MKSJ prijevremeno puštena na slobodu bez ikakvih uslova, uključujući i u predmetima u kojima je težina zločina za koje su bile proglašene krivim bila slična ili veća od težine zločina za koje je on osuđen.⁵³ On

⁴⁵ Molba, par. 8-9. V. Drugostepena presuda, par. 1157-1159.

⁴⁶ Drugostepena presuda, par. 1162-1163, 1171-1172.

⁴⁷ Molba, par. 9.

⁴⁸ V. gore, par. 30. V. također *Tužilac protiv Radivoja Miletića*, predmet br. MICT-15-85-ES.5, Odluka po Molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radivoja Miletića, 24. juni 2022. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022.), par. 32.

⁴⁹ V. gore, par. 20. V. također Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 32.

⁵⁰ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023, par. 46; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 42; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 16-17.

⁵¹ V. gore, par. 26.

⁵² V. gore, par. 27.

⁵³ Molba, par. 10.

naglašava da je “veoma [...] važno da se prema osuđenim osobama u sličnoj situaciji postupa jednako” s obzirom na odgovarajuće presedane pred MKSJ-om i Mehanizmom.⁵⁴

41. Imajući u vidu Župljaninove argumente s tim u vezi, mišljenja sam da svaki predmet nosi sa sobom jedinstvene okolnosti koje predsjednik mora zasebno da razmotri prilikom utvrđivanja da li će odobriti prijevremeno puštanje na slobodu.⁵⁵ Stoga, u kontekstu molbe za prijevremeno puštanje na slobodu, poređenje s drugim predmetima nije relevantno za odluku koju donosi predsjednik.⁵⁶

3. U kojoj mjeri je pokazana rehabilitacija

42. Odluku o tome da li treba odobriti prijevremeno puštanje na slobodu predsjednik donosi na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, imajući u vidu, između ostalog, kriterije navedene u pravilu 151 Pravilnika.⁵⁷ Mjera u kojoj je zatvorenik pokazao rehabilitaciju samo je jedan od faktora koje treba razmotriti prilikom odlučivanja po takvoj molbi.⁵⁸

43. Prije nego što pređem na individualizovanu ocjenu o tome u kojoj mjeri je Župljanin pokazao da se rehabilitovao, napominjem da se u jurisprudenciji Mehanizma detaljno opisuju određeni elementi relevantni za to da li je osuđena osoba pokazala da se rehabilitovala u smislu pravila 151 Pravilnika, te konstatujem da je primjereno da to ovdje izložim.⁵⁹

44. Postoji više pozitivnih pokazatelja rehabilitacije lica koja su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam koji su priznavani kao takvi u prošlosti ili mogu biti od uvjerljive relevantnosti.⁶⁰ Ti pokazatelji uključuju: (i) prihvatanje odgovornosti za zločine za koje je neka osoba osuđena ili za radnje kojima je omogućeno činjenje zločina; (ii) znakove kritičkog razmišljanja osuđene osobe o svojim zločinima; (iii) javno ili privatno izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja; (iv) radnje preduzete u cilju jačanja pomirenja ili traženja oprost; (v) dokaze o tome da osuđena osoba ima pozitivan stav prema osobama drugog porijekla, imajući u vidu diskriminatorni motiv nekih od zločina; (vi) učešće u programima rehabilitacije u zatvoru; (vii) duševno zdravlje osuđene osobe; te

⁵⁴ Molba, par. 11. V. Završni podnesak, par. 12.

⁵⁵ Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 44; Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 35; Odluka u predmetu *Miletić* od 5. maja 2021., par. 42.

⁵⁶ Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 44; Odluka u predmetu *Miletić* od 24. juna 2022., par. 35; Odluka u predmetu *Miletić* od 5. maja 2021., par. 42.

⁵⁷ V. gore, par. 20, 22.

⁵⁸ V. gore, par. 20, 22.

⁵⁹ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 49-53; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 46-50; *Tužilac protiv Miroslava Brale*, predmet br. MICT-14-78-ES, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem Miroslava Brale na slobodu, 31. decembar 2019. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019.), par. 37-41.

⁶⁰ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023, par. 50; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 47; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 39.

(viii) pozitivnu ocjenu izgleda osuđene osobe za uspješnu resocijalizaciju.⁶¹ Ovo je lista nekih, ali ne i svih faktora, i od osuđenih osoba se ne očekuje da zadovolje sve ove pokazatelje kako bi pokazale rehabilitaciju.⁶²

45. Na osuđenim osobama je da pokažu da je ostvaren dovoljan napredak u njihovoj rehabilitaciji i da bi odobravanje puštanja na slobodu prije nego što je kazna izdržana u cijelosti predstavljalo razumno vršenje predsjednikovog diskrecionog ovlaštenja.⁶³ S obzirom na to da genocid, zločini protiv čovječnosti i ratni zločini spadaju u najteže zločine poznate ljudskom rodu, nije primjereno gledati na rehabilitaciju izvršilaca tih zločina kroz istu prizmu kao na rehabilitaciju izvršilaca takozvanih običnih domaćih krivičnih djela.⁶⁴

46. Dobro vladanje u zatvoru je apsolutni minimum koji se očekuje od osuđene osobe za vrijeme izdržavanja kazne.⁶⁵ Po mom mišljenju, takvo vladanje ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgnusnijih međunarodnih zločina.⁶⁶

47. Nadalje, ako osuđena osoba namjerava da se vrati u region u kojem su počinjeni zločini za koje je osuđena prije nego što izdrži svoju punu kaznu, ta osoba će generalno morati da pokaže veći stepen rehabilitacije.⁶⁷

48. U pogledu mjere u kojoj je Župljanin pokazao da se rehabilitovao, napominjem da je materijal s najvećom dokaznom vrijednošću koji mi je predložen sljedeći: (i) Molba; (ii) Izvještaj zatvora; (iii) Psihološki izvještaj; i (iv) Završni podnesak.

(a) Vladanje u zatvoru

49. Župljanin navodi da održava srdačne odnose s ostalim zatvorenicima bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost, kao i s upravom zatvora i u Nizozemskoj i u Poljskoj.⁶⁸ On također navodi, u Završnom podnesku, da je pohvaljen za dobro vladanje, da se prema drugima ophodi s

⁶¹ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 50; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 47; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 39 i tamo navedene reference.

⁶² Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 50; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 47; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 39.

⁶³ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 51; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 48; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 39.

⁶⁴ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 51; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 48; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 38.

⁶⁵ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 52; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 49.

⁶⁶ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 52; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 49; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 38.

⁶⁷ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 53; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 50; *Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca*, predmet br. MICT-15-88-ES.1, Odluka po zahtjevu Dragoljuba Kunarca za prijevremeno puštanje na slobodu, 31. decembar 2020. (javno redigovano), par. 44.

⁶⁸ Molba, par. 2, 14.

poštovanjem, i da je uspješno završio program obuke za sprečavanje nasilja, kojom prilikom je usmeno prevodio drugim zatvorenicima.⁶⁹

50. U Izvještaju zatvora navodi se da Župljanin “poštuje pretpostavljene i disciplinovan je” te da u vezi s njim “[n]isu zabilježeni nikakvi prekršaji reda i discipline” “[n]ije primijećeno nikakvo agresivno ponašanje niti sklonost ka agresiji prema samom sebi”.⁷⁰ Poljske zatvorske vlasti dodijelile su Župljaninu jedanaest nagrada, “uglavnom za primjerno vladanje i pravilno obavljanje radnih dužnosti”.⁷¹ Župljanin je također aktivno učestvovao u programu obuke za sprečavanje nasilja tokom deset dana 2021., a voditelj programa je njegovom učešću dao pozitivnu ocjenu.⁷²

51. Imam u vidu da je, sudeći po informacijama koje su mi predočene, Župljaninovo vladanje u zatvoru vrlo dobro. Iako to zaslužuje pozitivnu težinu u mom razmatranju stepena njegove rehabilitacije, dobro vladanje u zatvoru ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgnusnijih međunarodnih zločina.⁷³ Stoga je neophodno razmotriti i druge elemente, koji se navode dalje u tekstu.

(b) Prihvatanje odgovornosti, znakovi kritičkog razmišljanja, izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja, i učešće u programu rehabilitacije u zatvoru

52. U jurisprudenciji Mehanizma prihvaćeno je sljedeće: (i) mada prihvatanje odgovornosti osuđenog lica za počinjene zločine nije pravni uslov za pokazivanje rehabilitacije i nije preduslov za prijevremeno puštanje na slobodu, ono je ipak važan faktor u ocjeni stepena rehabilitacije osuđenog lica; i (ii) djelimično prihvatanje odgovornosti za zločine zaslužuje da mu se prida pozitivna težina, ali svaki stepen primjetne razlike između uloge koju osuđeno lice samo sebi pripisuje i uloge koju je zapravo imalo može također navesti na zaključak da nije dovoljno kritički razmišljalo o svojim zločinima.⁷⁴

53. Po mom mišljenju, izjavu koja je data ili na koju se upućuje kako bi potkrijepila molbu za prijevremeno puštanje na slobodu ne treba razmatrati izolovano od njenog šireg konteksta.⁷⁵ Sadržaj svake takve izjave trebalo bi da bude potkrijepljen pozitivnim postupcima osuđene osobe

⁶⁹ Završni podnesak, par. 16-17, 19. V. Završni podnesak, par. 18.

⁷⁰ Izvještaj zatvora, str. 3. V. Psihološki izvještaj, str. 2.

⁷¹ Izvještaj zatvora, str. 3.

⁷² Izvještaj zatvora, str. 3-4.

⁷³ V. gore, par. 46.

⁷⁴ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 59; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 56; *Tužilac protiv Vlastimira Đorđevića*, predmet br. MICT-14-76-ES, Odluka po molbama za prevremeno puštanje na slobodu Vlastimira Đorđevića, 30. novembar 2021. (javno redigovano), par. 70.

⁷⁵ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 62; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 61.

koji pokazuju da je ta osoba kritički razmislila o svojim zločinima i da se iskreno kaje.⁷⁶ Pružanje dokaza za proces rehabilitacije svakako je suštinski aspekt, koji pomaže da se iskreni izrazi kajanja ili žaljenja razlikuju od onih koji su više oportunistički.⁷⁷

54. Župljanin navodi da je izrazio kajanje i žaljenje i na kraju prvostepenog i na kraju drugostepenog postupka, te da su obje njegove izjave jasni pokazatelji njegove rehabilitacije i spremnosti da se reintegriše u društvo.⁷⁸

[Ž]elim i ovom prilikom, kao što sam to i uradio početkom suđenja, da izrazim moje iskreno žaljenje i saosjećanje sa žrtvama i njihovim patnjama, jer nisam imao prilike da to lično izrazim tokom ovog suđenja.⁷⁹

Moja porodica je mješovitog sastava i u njoj žive pripadnici sva tri naroda. Živjeli su prije rata, živjeli su tokom rata, a žive i danas. [...] Žao mi je zbog propusta koje sam možda napravio i svih žrtava iz tog perioda.⁸⁰

55. Primjećujem da je Pretresno vijeće je zaključilo da Župljaninova izjava u kojoj je izrazio kajanje i žaljenje “nema posebnu težinu” kao olakšavajući faktor,⁸¹ i da je Žalbeno vijeće podržalo takav stav potvrđujući presudu izrečenu Župljaninu.⁸² Također primjećujem da Župljanin nije ponudio daljnje izraze kajanja ili žaljenja u Molbi, niti je na bilo kojem drugom mjestu pokazao – pozitivnim postupcima ili na neki drugi način – da prihvata svoju odgovornost za zločine ili da je o njoj kritički razmislilo. Naprotiv, smatram da je zabrinjavajuće to što se Župljanin još uvijek oslanja na svoje navodno “ogromn[e] napor[e] koje je [...] uložio da spriječi i prijavi zločine” počinjene tokom sukoba,⁸³ iako je Pretresno vijeće zaključilo da on “nije uradio ništa da umiri i zaštititi nesrpsko stanovništvo, osim što je izdavao neefikasna i uopštena naređenja bez iskrene namjere da ona budu izvršena”.⁸⁴ Po mom mišljenju, Župljaninovo neprekidno insistiranje na njegovim “ogromni[m] naporima” ukazuje na to da on nije prihvatio svoju odgovornost za zločine. U Završnom podnesku se, pak, samo tvrdi da on “ponovo svim žrtvama izražava svoje žaljenje i kajanje zbog njihovih patnji”.⁸⁵

56. Također, primjećujem da se, iako to nije navedeno u Molbi, u Izvještaju zatvora navodi da je Župljanin dobrovoljno učestvovao u programu obuke pod nazivom “Aggression Replacement

⁷⁶ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 62; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 61.

⁷⁷ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 62.

⁷⁸ Molba, par. 15-16.

⁷⁹ Molba, par. 15 gdje se citira Transkript od 1. juna 2012., T. 27667.

⁸⁰ Molba, par. 16 gdje se citira Transkript od 16. decembra 2015., T. 242, 244.

⁸¹ Prvostepena presuda, tom 2, par. 953.

⁸² Drugostepena presuda, par. 1157, 1171, 1189.

⁸³ Molba, par. 8.

⁸⁴ Prvostepena presuda, tom 2, par. 953. V. Drugostepena presuda, par. 1163.

⁸⁵ Završni podnesak, par. 11. V. Završni podnesak, par. 19.

Training” koji je trajao deset dana 2021.⁸⁶ Ovaj program vodio je ovlaštenu instruktora, koji je također i “prevodilac za srpski jezik”, što je uklonilo jezičku barijeru, kako navode zatvorski službenici.⁸⁷ Tokom obuke, Župljanin je naučio kako da kontroliše ljutnju i kako da se primjereno ponaša u situacijama koje provociraju agresiju, i da destruktivne oblike ponašanja zamijeni pozitivnim.⁸⁸ U izvještaju se navodi da je pažljivo slušao, učestvovao u grupnim diskusijama, i pokazao interesovanje, i da je stoga za svoje učešće dobio pozitivnu ocjenu.⁸⁹

57. Župljaninovo aktivno učešće u programu obuke “Aggression Replacement Training” je pozitivan faktor u mojoj ocjeni njegove rehabilitacije. Uprkos ovom početnom koraku, njegove tvrdnje u Molbi i Završnom podnesku same po sebi nisu dovoljne da pokažu da je prihvatio odgovornost, kritički razmislio o svojim zločinima, ili da je istinski izrazio kajanje ili žaljenje.

(c) Duševno stanje i izgledi za uspješnu reintegraciju u društvo

58. Župljanin navodi da je “dobrog duševnog zdravlja” i da održava bliske veze sa svojom porodicom.⁹⁰ On tvrdi da je spreman da se reintegriše u društvo i ukazuje na to da bi, ukoliko mu bude odobreno prijevremeno puštanje na slobodu, živio u [REDIGOVANO], u Bosni i Hercegovini.⁹¹ On dodaje da će od svoje mjesečne penzije imati dovoljno finansijskih sredstava da se izdržava i da može da se osloni na svoju porodicu koja će mu pomoći u resocijalizaciji.⁹² Konačno, Župljanin potvrđuje da je odbijao da razgovara s medijima tokom boravka u zatvoru, da je voljan da prihvati i da bi poštovao sve uslove koji bi bili određeni za njegovo prijevremeno puštanje na slobodu.⁹³

59. U Psihološkom izvještaju se navodi da Župljaninovo mentalno stanje “do sada nije davalo razloga za zabrinutost” jer je on “komunikativan, emocionalno stabilan, [i] ne verbalizuje nikakve simptome rezignacije”.⁹⁴ Nadalje, on “odaje utisak osobe vesele naravi s pozitivnim pogledom na svijet oko sebe”.⁹⁵ U izvještaju se navodi da on održava korektne odnose s drugim zatvorenicima, održava redovan kontakt sa svojom porodicom putem posjeta, kao i telefonskim razgovorima i

⁸⁶ Izvještaj zatvora, str. 2. V. Psihološki izvještaj, str. 2; Završni podnesak, par. 17.

⁸⁷ Izvještaj zatvora, str. 2. V. Psihološki izvještaj, str. 2.

⁸⁸ Izvještaj zatvora, str. 2.

⁸⁹ Izvještaj zatvora, str. 2-3.

⁹⁰ Molba, par. 13.

⁹¹ Molba, par. 13; Završni podnesak, par. 12. V. Molba, par. 19.

⁹² V. Molba, par. 17.

⁹³ Molba, str. 7; Završni podnesak, par. 17, Paginacija Sekretarijata 106.

⁹⁴ Psihološki izvještaj, str. 2.

⁹⁵ Psihološki izvještaj, str. 2.

putem aplikacije Skype, i da ne daje intervjuje za medije jer “odlučno odbija veze sa svojom prošlošću”.⁹⁶

60. Informacije koje su mi predočene pokazuju da je Župljanin zdravog duševnog stanja i da održava bliske odnose s članovima svoje porodice. Također imam u vidu da činjenicu da Župljanin ne razgovara s medijima potvrđuju informacije koje sam dobila od Sekretarijata.⁹⁷ Iako ovi elementi sami po sebi ne pokazuju rehabilitaciju, smatram da zaslužuju da im pridam pozitivnu težinu prilikom razmatranja pitanja u kojoj mjeri bi Župljanin mogao da se uspješno reintegriše u društvo.

61. Nadalje, podsjećam da sam zatražila stavove vlasti Bosne i Hercegovine u vezi sa Župljaninovom namjerom da živi u [REDIGOVANO], u Bosni i Hercegovini, ako bude prijevremeno pušten na slobodu, kao i da navedu da li su sposobne i voljne da prate eventualne uslove koje bi odredio Mehanizam ukoliko prijevremeno puštanje na slobodu bude odobreno.⁹⁸ Uprkos još jednom dopisu i produženju roka za odgovor,⁹⁹ vlasti Bosne i Hercegovine nisu dostavile svoje stavove. To ne samo da negativno utiče na mogućnost da Mehanizam odredi i nadgleda uslove u slučaju da prijevremeno puštanje na slobodu bude odobreno, nego i dodatno dovodi u pitanje Župljaninovu sposobnost da se reintegriše u društvo kako je namjeravao, što je od povećanog značaja s obzirom na njegovu želju da se vrati u region u kojem su počinjeni njegovi zločini.

(d) Ukupna ocjena

62. Župljanin nije pokazao da se u dovoljnoj mjeri rehabilitovao. Iako njegovo dobro vladanje u zatvoru i učešće u tečaju rehabilitacije predstavljaju pozitivne pokazatelje, podsjećam da što je kažnjivo ponašanje o kojem je riječ bilo teže, to je više potrebno da pokazivanje rehabilitacije bude što uvjerljivije.¹⁰⁰ Nažalost, Župljanin ne pruža nikakve pokazatelje da je kritički razmislio ili da je prihvatio odgovornost za svoje zločine, a njegovi izrazi kajanja ili žaljenja potiču iz vremena postupaka pred MKSJ-om. Osim pohađanja kratkog tečaja rehabilitacije, nema pozitivnih postupaka koji bi potkrijepili navode sadržane u Molbi. Župljaninovi navodi sami po sebi ni izdaleka ne pokazuju stepen rehabilitacije za koji se može očekivati da bi zadovoljio ovu komponentu molbe za prijevremeno puštanje na slobodu, naročito kada je u pitanju osuđena osoba koja namjerava da se vrati u region u kojem su počinjeni njegovi zločini.

⁹⁶ Psihološki izvještaj, str. 1-2.

⁹⁷ V. Memorandum Službe za odnose s javnošću, str. 1. V. također Završni podnesak, par. 13, 15.

⁹⁸ Poziv Bosni i Hercegovini, str. 2.

⁹⁹ *Note verbale* upućena Bosni i Hercegovini, str. 1.

¹⁰⁰ V. gore, par. 30.

4. Značajna saradnja s Tužilaštvom

63. Župljanin tvrdi da mu se Tužilaštvo nikada nije obratilo sa zahtjevom za saradnju, te da je on iskoristio svoje pravo da ne saraduje dobrovoljno.¹⁰¹ Tužilaštvo također tvrdi da Župljanin ni u jednom trenutku nije značajno saradivao s Tužilaštvom.¹⁰²

64. Očigledno je da Župljanin nije saradivao s Tužilaštvom, ni značajno, ni u bilo kojoj drugoj mjeri. Stoga ovo ne zaslužuje nikakvu težinu u razmatranju Molbe.

C. Drugi faktori

1. Komentari i informacije Tužilaštva

65. U odlukama u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu utvrđeno je da predsjednik može da primi i razmotri opšte komentare i informacije Tužilaštva u vezi s molbama za prijevremeno puštanje na slobodu.¹⁰³ Predsjednik će tome pristupiti oprezno kako bi izbjegao svaki nerazumni disparitet na štetu osuđene osobe, te će pažljivo, za svaki slučaj posebno, ocjenjivati koji argumenti su od stvarne relevantnosti u datom predmetu, imajući u vidu prava osuđene osobe.¹⁰⁴

66. Tužilaštvo tvrdi da Župljanin nije pokazao da bi u njegovom slučaju prijevremeno puštanje na slobodu bilo opravdano zbog velike težine njegovih zločina,¹⁰⁵ nedovoljnih dokaza rehabilitacije¹⁰⁶ i odsustva značajne saradnje s Tužilaštvom.¹⁰⁷ Tužilaštvo naglašava da je inherentna težina zločina u Župljaninovom slučaju veća, zbog njihovih razmjera tokom dugog perioda od devet mjeseci, kao i zbog toga što je Župljanin u njima učestvovao kao osoba na najvišoj policijskoj funkciji u ARK-u.¹⁰⁸ Tužilaštvo dalje navodi da Župljanin ne pruža nijedan dokaz da je izrazio kajanje ili žaljenje u periodu nakon njegovog postupka pred MKSJ-om, da sada ima pozitivan stav prema osobama drugog porijekla ili da kritički razmišlja, ili pak da prihvata odgovornost za svoje zločine.¹⁰⁹

¹⁰¹ Molba, par. 12.

¹⁰² Memorandum Tužilaštva, par. 18.

¹⁰³ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 82; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 72; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019., par. 69.

¹⁰⁴ Odluka u predmetu *Bralo* od 28. decembra 2023., par. 82; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 72; *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Odluka po molbi Radoslava Brđanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 28. februar 2020. (javno redigovano), par. 83.

¹⁰⁵ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 4-12, 28.

¹⁰⁶ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 13-17, 28.

¹⁰⁷ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 18, 28. Tužilaštvo također tvrdi da ako, nakon konsultacija sa žrtvama i drugim pogođenim zajednicama, odlučim da odobrim Molbu, treba da se odrede adekvatni uslovi za prijevremeno puštanje Župljanina na slobodu. V. Memorandum Tužilaštva, par. 2, 19-28.

¹⁰⁸ Memorandum Tužilaštva, par. 6-8, gdje se upućuje na Prvostepenu presudu, tom 2, par. 493, 946-947, 949; Drugostepena presuda, par. 6, 1147-1149, 1192.

¹⁰⁹ Memorandum Tužilaštva, par. 14-15.

67. Župljanin odgovara da se u Molbi već detaljno navode razlozi koji opravdavaju njegovu prijevremeno puštanje na slobodu,¹¹⁰ da mu značajna težina krivičnih djela “služi [...] kao trajni podsjetnik na užasne i nesretne događaje koji su se desili tokom relevantnog perioda”¹¹¹ i da tužilaštvo pridaje malo ili nimalo merituma njegovim stalnim izrazima kajanja i jasnim znakovima rehabilitacije.¹¹² On tvrdi da, prilikom razmatranja argumentacije Tužilaštva, treba da obezbijedim da se postigne ravnoteža “između te argumentacije, interesa pravde, prava osuđene osobe i jedinstvenih okolnosti njegovog predmeta”.¹¹³

68. Posvetila sam dužnu pažnju komentarima i informacijama Tužilaštva u vezi s Molbom, kao i Župljaninovu odgovoru.

2. Uticaj na žrtve i svjedoke

69. WISP je dostavio informacije u vezi sa 177 preživjelih svjedoka iz Župljaninovog predmeta.¹¹⁴ Prema informacijama kojima raspolaže WISP, jedan broj svjedoka, uključujući i neke svjedoke koji su imali značajnu ulogu u njegovoj osuđujućoj presudi i koje WISP smatra “osjetljivim”, živi blizu lokacije gdje Župljanin namjerava da se vrati ako bude prijevremeno pušten na slobodu.¹¹⁵ WISP je naveo da nije u mogućnosti da konkretno ocijeni da li bi Župljanin bio u stanju da naudi, ili da li namjerava da naudi bilo kojem od svjedoka.¹¹⁶ Međutim, WISP je također izrazio zabrinutost zbog geopolitičke situacije u neposrednoj blizini i okolini područja gdje Župljanin namjerava da živi ako bude prijevremeno pušten na slobodu, te je napomenuo da neki svjedoci, naročito pripadnici nacionalnih manjinskih grupa o kojima je bilo riječi u Župljaninovu predmetu, i dalje imaju osjećaj nesigurnosti koji pothranjuju istorijski i trenutni događaji.¹¹⁷ WISP je također ukazao na to da je zabrinutost za bezbjednost svjedoka trajna pojava koja se proteže od kraja devedesetih godina 20. vijeka sve do dvadesetih godina 21. vijeka.¹¹⁸

70. Sva udruženja žrtava protive se prijevremenom puštanju Župljanina na slobodu.¹¹⁹ Udruženje žrtava i svjedoka genocida naglašava Župljaninove brojne pokušaje da izbjegne krivičnu

¹¹⁰ Završni podnesak, par. 5.

¹¹¹ Završni podnesak, par. 6.

¹¹² Završni podnesak, par. 7.

¹¹³ Završni podnesak, par. 8.

¹¹⁴ Memorandum WISP-a, par. 3-5.

¹¹⁵ Memorandum WISP-a, par. 6, 8-18.

¹¹⁶ Memorandum WISP-a, par. 20.

¹¹⁷ Memorandum WISP-a, par. 19.

¹¹⁸ Memorandum WISP-a, par. 19.

¹¹⁹ Dopis Udruženja žrtava i svjedoka genocida, str. 3; Dopis Udruženja «Žena - žrtva rata» Sarajevo, str. 1; Dopis Udruženja porodica šehida, poginulih boraca i nestalih lica opštine Ključ, str. 1; Dopis Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih lica “Vrbanja” Kotor Varoš, str. 1-2; dopis Udruženja logoraša Bosne i Hercegovine, str. 1.

odgovornost i tvrdi da Molba pokazuje odsustvo kajanja za zločine koje je počinio.¹²⁰ Udruženje «Žena - žrtva rata» Sarajevo izražava stav da bi prijevremeno puštanje na slobodu “bi[]o poraz međunarodne pravde”, “uvred[]a i poniženje žrtava” i “veliki rizik” za proces pomirenja, koji u Bosni i Hercegovini još uvijek traje.¹²¹ Iako Udruženje porodica šehida i poginulih boraca opštine Ključ ne objašnjava zašto se protivi Molbi,¹²² Organizacija porodica šehida, poginulih vojnika i nestalih lica “Vrbanja” Kotor Varoš tvrdi da su Župljaninovi zločini takvi da nalažu da bude u zatvoru dok ne izdrži kaznu u cijelosti i da on nikada nije pokazao kajanje za te zločine.¹²³ Udruženje logoraša Bosne i Hercegovine primjećuje da Župljanin svojoj tipkanj molbi nije priložio rukom pisanu molbu, što “govori u prilog činjenici da se radi samo o formalno[]sti” i dalje navodi da bi njegovo prijevremeno puštanje na slobodu “itekako izazvalo uznemirenost širom entiteta Republika Srpska” u Bosni i Hercegovini.¹²⁴ Pored toga, dva udruženja žrtava naglašavaju da Župljanin nikada nije ponudio pomoć u lociranju grobova njihovih najmilijih, tako da bi se tijela mogla ekshumirati, identifikovati i dostojno sahraniti, što bi olakšalo bol preživjelih žrtava.¹²⁵

71. Župljanin navodi da nema nikakvu namjeru da kontaktira ili da na drugi način ometa nijednu žrtvu ni svjedoka, te da nema dokaza da bi njegovo prijevremeno puštanje na slobodu djelovalo na sigurnost i bezbjednost žrtava i svjedoka.¹²⁶ Što se tiče udruženja žrtava, Župljanin napominje da se “neće baviti njihovom argumentacijom, osim što navodi da u potpunosti razumije njihov stav i ponavlja svoje žaljenje i kajanje svim žrtvama zbog njihove patnje”.¹²⁷

72. Prilikom razmatranja Molbe imala sam na umu sve ove informacije.

¹²⁰ Dopis Udruženja žrtava i svjedoka genocida, str. 1-2.

¹²¹ Dopis Udruženja «Žena - žrtva rata» Sarajevo, str. 1.

¹²² V. Dopis Udruženja porodica šehida i poginulih boraca opštine Ključ, str. 1.

¹²³ Dopis Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih lica “Vrbanja” Kotor Varoš, str. 1.

¹²⁴ Dopis Udruženja logoraša Bosne i Hercegovine, str. 1.

¹²⁵ Dopis Udruženja žrtava i svjedoka genocida str. 1 (“bez ikakve namjere da nama žrtvama olakša pronalazak ubijenih, identifikira ostale učesnike i direktne izvršioce zločina”); Dopis Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih lica “Vrbanja” Kotor Varoš, str. 1 (“Nikada nije pokazao spremnost da bilo kome, porodicama, institucijama Bosne i Hercegovine [...] pruži informaciju o lokacijama grobnica ubijenih Bošnjaka i Hrvata na području Kotor Varoši kako bi se ekshumirali, identifikovali i da ih dostojno sahranimo. Kao visokopozicionirana osoba u Vojsci Republike Srpske sigurni smo da je tokom rata bio informisan o svim dešavanjima i počinjenim ratnim zločinima na području Kotor Varoši. [...] Mi koji smo izgubili svoje najmilije i tragamo za njihovim posmrtnim ostacima [...] ne možemo prihvatiti da se presuđenim ratnim zločincima za najteža ratna djela umanjuje kazna a da zauzvrat ničim nisu doprinijeli ili pokazali svojim djelima i ponašanjem da olakšaju i ublaže bol žrtvama u Bosni i Hercegovini.”).

¹²⁶ Završni podnesak, par. 10.

¹²⁷ Završni podnesak, par. 11.

3. Zdravstveno stanje osuđene osobe

73. Zdravstveno stanje osuđene osobe je u ranijim odlukama je uzimano u obzir u kontekstu molbe za prijevremeno puštanje na slobodu.¹²⁸ Konkretno, primjećujem da zdravstveno stanje osuđene osobe mora da se uzme u obzir kada ozbiljnost tog stanja čini daljnji ostanak osuđene osobe u zatvoru neprimjerenim.¹²⁹

74. Župljanin navodi svoje godine i loše zdravstveno stanje kao značajne faktore u prilog svom zahtjevu da bude prijevremeno pušten na slobodu.¹³⁰ Konkretno, on tvrdi da ima više od 70 godina, [REDIGOVANO] i da mu je potrebno “pomno medicinsko posmatranje i pažnja” koju najbolje mogu ukazati ljekari specijalisti u mjestu gdje bi živio ukoliko bude prijevremeno pušten na slobodu.¹³¹

75. Medicinski izvještaj ukazuje, između ostalog, na to da se Župljanin [REDIGOVANO].¹³² U izvještaju se dalje ukazuje na to da je Župljaninu [REDIGOVANO].¹³³ U medicinskom izvještaju se zaključuje da Župljanin [REDIGOVANO] i da [REDIGOVANO].¹³⁴

76. Prilikom donošenja odluke po Molbi, uzela sam u obzir Župljaninovo zdravstveno stanje kao dio ukupne ocjene. Međutim, ne nalazim nijedan pokazatelj da je Župljaninov daljnji ostanak u zatvoru neprimjeren i smatram da on nije pokazao nijednu uvjerljivu humanitarnu osnovu koja bi opravdala njegovo prijevremeno puštanje na slobodu.

4. Konsultacije

77. Prilikom donošenja odluke da li da odobrim Molbu, konsultovala sam se s još troje sudija Mehanizma.¹³⁵ Sudija Agius, sudija Hall i sudija Liu su svi mišljenja da Molbu treba odbiti, s obzirom na veliku težinu krivičnih djela za koja je Župljanin osuđen, kao i na odsustvo dovoljnih pokazatelja da se rehabilitovao.

¹²⁸ *Tužilac protiv Franka Simatovića*, predmet br. MICT-15-96-ES.1, Obrazloženje odluke po molbi za prevremeno puštanje na slobodu Franka Simatovića od 29. avgusta 2023., 11. septembar 2013. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Obrazloženje odluke u predmetu *Simatović* par. 37; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 87; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 32.

¹²⁹ Obrazloženje odluke u predmetu *Simatović*, par. 37; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 87; *Tužilac protiv Ljubiše Beare*, predmet br. MICT-15-85-ES.3, Javna redigovana verzija Odluke predsjednika u vezi s prijevremnim puštanjem na slobodu Ljubiše Beare od 7. februara 2017., 16. juni 2017., par. 47-49.

¹³⁰ Molba, par. 2, 18.

¹³¹ Molba, par. 19.

¹³² Medicinski izvještaj, str. 1.

¹³³ Medicinski izvještaj, str. 1-3.

¹³⁴ Medicinski izvještaj, str. 3.

¹³⁵ V. gore, par. 18.

78. Zahvalna sam kolegama na njihovim stavovima u vezi s ovim pitanjima, koje sam uzela u obzir u konačnoj ocjeni Molbe.

V. ZAKLJUČAK

79. Iako je Župljanin izdržao dvije trećine kazne i stoga ima pravo da mu se razmotri molba za prijevremeno puštanje na slobodu, velika težina njegovih zločina, kao i nedovoljni pokazatelji rehabilitacije, faktori su koji snažno govore protiv toga da mu se odobri prijevremeno puštanje na slobodu. Isto tako, Župljanin nije potkrijepio tvrdnju da postoje uvjerljivi humanitarni razlozi zbog kojih bi bilo opravdano zanemariti ovu negativnu ocjenu.

VI. DISPOZITIV

80. Iz gore navedenih razloga, i na osnovu člana 26 Statuta i pravila 150 i 151 Pravilnika, ovim **ODBIJAM** Molbu.

81. Sekretar se **UPUĆUJE** da tužiocu Mehanizma dostavi javnu redigovanu verziju ove odluke što je prije moguće.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna verzija na engleskom.

Dana 18. januara 2024.,
U Haagu,
Nizozemska

/potpis na originalu/
sudija Graciela Gatti Santana
predsjednica

[pečat Mehanizma]